

Adil Erdem

**En anden
generation**

En anden generation
 Copyright © 1998 by Adil Erdem
 & CDR-Forlag
 Skolebakken 11
 DK-8000 Århus C
 www.forlagene.dk
 e-mail: cdr@forlagene.dk
 Omslag og fotos: Ulla Rose Andersen
 Bind: Vilh. Lassens Eftf.
 Tryk: Narayana Press
 ISBN 87-7841-124-6

Ekspedition:

Boghandlen eller Dansk Bog Center, fax: 5636 4039

Indhold

Forord	7
Den umulige skilsmisse	9
Jeg er dansk marokkaner	15
Danmark er også mit land	23
Man forelsker sig også i tyrkiske piger	29
Vi må gøre noget ved dit hår	35
En dagligdag i skolen, som er til at leve med .	42
Tre generationer i samme hjem	52
Forskelligheder bør respekteres og ikke bruges til at bygge fordomme	58
Jeg er ikke nogen anden-generation... jeg er mig selv ...en ung pige	64
En meget usikker, men nødvendig rejse	70
Alle vil have en dansk dreng ud af mig	76
Et oprør uden overskrift	83
De var afhængige af mig	90
Det er egoistisk at holde på børnene	97
Litteratur	105

Forord

Jeg må indrømme, at jeg havde den opfattelse, at unge indvandrere ikke ligesom deres forældre ville få svært ved at finde deres ståsted i samfundet. De er jo unge og har været igennem skolesystemet og har fået et spark i den rigtige retning.

Jeg må have taget fejl.

I denne bog har jeg valgt at interviewe unge anden-generations-indvandrere fra forskellige hjørner af Danmark og med oprindelse i forskellige lande.

Målet har været at høre fra dem selv, hvad det er, der er gået galt for dem i samfundet.

Deres beretninger om tilværelsen i her i landet taler sit tydelige sprog. Nogle er i konflikt med deres eget bagland, andre føler sig svigtet af samfundet og fortæller, at de har svært ved at gå videre med en uddannelse, mens andre igen føler sig presset af begge kulturer.

Alle de interviewede har det tilfælles, at de er født og opvokset i Danmark og tænker, taler og drømmer på dansk. Deres forældre er to-sprogede og har søgt den lange vej til Danmark enten af politiske grunde, eller fordi de i 60'erne kom for at skabe sig en bedre tilværelse. Deres børn er en del af den unge generation i Danmark – og de kræver de samme vilkår som resten af Danmarks unge.

Nogle af de unge er godt i gang med en uddannelse. Andre har sværere ved at finde sig til rette. Nogle opfatter sig som udstødte af samfundet og mener, det er tryggere at være sammen i bander. Mange af de unge siger, at de befinder sig mellem to kulturer.

Alle sammen danske børn, forældrenes børn, der er

usikre på fremtiden. Usikre – fordi de ikke får støtte fra hjemmet, hjemmet – som helst vil have dem til at være marokkanere, tyrkere, arabere eller somalier. Usikre – fordi samfundet vil gøre dem til danskere – og helst nu!

I påklædning ligner de andre, danske unge. Og selv om Amal fra Somalia går med tørklæde, har hun stramme cowboybukser og højhælede sko, og håret under tørklædet er sat op med en rød sløjfe. Hun vil være lige som de andre, selv om hun ikke må deltage i fester på skolen og ikke have danske veninder med hjem. De mange år i Danmark gjort hende dansk – med eller uden tørklæde.

I interviewene diskuterer de unge deres problemer og deres identitet, og hvordan de føler sig svigtet. Men de er også kritiske over for sig selv. Og de peger på problemer, som er værd at tage op til diskussion. For de er en del af det danske samfund – både når de opnår gode resultater, og når de bliver aggressive og sparker til tomme flasker.

En anden generation er for de læsere, der også har lyst til at få noget mere at vide om de unge indvandrere, som optræder i medierne på baggrund af deres voldelige optræden på Blågårds Plads i København.

De unge vil behandles på lige fod med resten af den unge, danske generation – og de ønsker en dialog.

Adil Erdem

Den umulige skilsmisse

Agza og hendes to brødre er født og opvokset på Nørrebro i København. Hendes forældre indvandrede fra en lille provins i Pakistan først i 70'erne, og de har siden da arbejdet for rengørings-selskabet ISS.

Agza og hendes brødre har aldrig manglet noget, da de var børn.

»Som andre danske børn gik vi i pænt tøj, og jeg havde mit eget værelse med TV, video og legetøj overalt,« siger Agza, der heller aldrig har haft problemer med at invitere sine danske veninder hjem til sig selv eller besøge dem i deres hjem.

Efter niende startede Agza i gymnasiet, og med et flot eksamensbevis søgte hun optagelse på den Sociale Højskole.

Det føltes grinagtigt

De kulturelle forskelle oplevede Agza mest i weekendene.

»Der gik mine brødre og jeg til en slags korankursus. Vi skulle både lære at læse den hellige bog og lære om den pakistanske kultur og vores forældres normer og traditioner. Det var virkelig svært at koncentrere sig om lektien. Det føltes grinagtigt. Jeg var så langt væk fra den pakistanske hverdag og var kun pakistaner, fordi jeg havde pakistanske forældre.«

Jeg græd hele tiden og hadede ham

Kort før Agza skulle begynde på Den Sociale Højskole, valgte forældrene pludseligt at tage på ferie til Pakistan.

»Der gik rygter om, at jeg skulle giftes med min fætter, men jeg turde ikke snakke med mine forældre om det.«

I løbet af sommerferien i 1996 blev Agza, mod sin vilje, gift med sin fætter Ahmed, der lige var blevet færdig som lærer.

»Jeg græd hele tiden og hadede ham. Selv om han var sød ved mig og sagde, at vi skulle gøre vores bedste for at få ægteskabet til at fungere.«

Agza havde både sine forældres og Ahmads opbakning til at starte på Den Sociale Højskole på lige fod med alle de andre.

De vidste udmærket, at en uddannelse i dagens Danmark var mere end nødvendig.

Alligevel brød Agzas verden sammen:

»Ud over brylluppet skulle jeg igennem mange traditioner. Næsten hele familien havde samlet sig i en stor klump om mig, og midt i det hele skulle jeg forsøge at tænke det hele igennem.

For mine forældre var det nærmest en befrielse, at jeg nu var gift og skulle have mit eget hjem.«

Agza kom tilbage til Danmark tre uger efter brylluppet og tog straks kontakt til sin sagsbehandler. En fredag eftermiddag forsvandt hun fra sit barndomshjem og flyttede langt væk.

»Mine forældre taler stort set ikke dansk. Danmark er for dem en arbejdsplads med nogle supermarkeder og andre livsnødvendige butikker. Hvis de havde talt dansk og havde været i stand til at følge med i vores

opvækst og i de danske skoler, så havde situationen været en anden. Jeg gik jo ikke i en pakistansk folkeskole og gymnasium!

Jeg fik selvfølgelig min pakistanske opdragelse af mine forældre og voksede op med et rigt indtryk af den pakistanske kultur, men hele tiden måtte jeg omskrive det til dansk for at forstå det. Det religiøse tiltalte mig aldrig. Jeg var selvstændig, og det var nok det, der kom mest bag på mine forældre.«

For dem er jeg en dansk pige

Agza ved ikke, hvordan det går med hendes forældre. Hun har ikke ringet hjem, men af og til ringer hun til en af sine pakistanske veninder for at høre om, hvordan det står til i hendes hjem.

»Det går vist ikke særligt godt, men ingen har tænkt sig at opsøge mig. For dem er jeg nu en dansk pige. Men de ved bare ikke, at jeg har været dansk, siden jeg startede i børnehaven, siden jeg begyndte at nyde jul, påske og andre danske højtider.«

I dag går Agza på Den Sociale Højskole og bor i Jylland sammen med en pakistansk veninde i samme situation.

»Vi laver pakistansk mad, læser pakistanske børnebøger og låner af og til en pakistansk film. Vi danser pakistanske danse og hører pakistansk musik. Jeg føler selv, at jeg er blevet mere pakistansk, siden jeg flyttede hjemmefra. Jeg forsøger nu at skrive dagbog på urdu. Det er et smukt sprog.«

Agza viser familiebilderne frem. »Min far – min familie – mine forældre og brødre. Jeg savner dem meget.«

Agza ved, at hun vil gøre sin uddannelse færdig. Og hun er sikker på, at hun vil få en form for tilgivelse, når hun en dag får arbejde som socialrådgiver.

»Blandt pakistanere giver det en høj status at have en uddannelse,« siger Agza og lægger sin dagbog til side.

Der bor ikke andre pakistanere i den lille by i Jylland, hvor Agza og hendes veninde bor. Men når de har tid og lyst, tager de ofte til Århus for at kigge på tøj, men også for at komme væk fra den lille provinsby.

»Når pakistanske, tyrkiske og arabiske drenge ser os alene, tror de straks, at vi er luddere eller noget i den retning, i hvert fald piger, der er med på den værste,« siger Agza og griner og ser op på sin veninde, der kommer ind.

Lad mig være en dansk muslim

»Mange af mine danske venner har spurgt mig, om jeg er muslim, selv om de på forhånd ved, at jeg er pakistaner. Når jeg svarer ja, kan jeg se skuffelsen i deres ansigter.

Jeg er vokset op i en muslimsk familie, og jeg mener, at jeg på en måde automatisk er muslim, om jeg vil det eller ej. Men det betyder ikke, at jeg er fundamentalist. Lad mig være en dansk muslim, ligesom jeg er en dansk pakistaner, jeg kan jo umuligt være andet, eller kan jeg?«

Efter en kop pakistansk te blander veninden sig i diskussionen:

»Vi er en generation, der kommer til at udfordre det danske samfund, den danske kultur og det danske sprog i fremtiden. Vi opbygger hele tiden vores eget inden for de allerede eksisterende danske rammer,« siger hun.

Vi skulle både lære at læse den hellige bog og lære om den pakistanske kultur og vores forældres normer og traditioner. Det var virkelig svært at koncentrere sig om lektien. Det føltes grinagtigt.

Jeg er dansk marokkaner

Ouarda er født og opvokset i Danmark, lige som sine to yngre brødre og lillesøsteren, der stadig går i skole.

Hendes far kom til Danmark i 1969 efter fire års ophold i Frankrig og Spanien, men drømmen var at rejse til Australien via Danmark:

»Han havde vist nogle problemer med sine forældre, og derfor flyttede han hjemmefra. Det var ikke meningen, at min far skulle slå sig ned i Danmark, han havde bare lyst til at opdage verden.«

Alligevel besluttede faren sig for at arbejde i Danmark, da han opdagede landet med det høje skattetryk, men også med venlighed over for de fremmede.

Kort efter rejste han til Marokko på ferie og blev gift med Ouardas mor, som var nogle år yngre end ham.

De slog sig ned i Hvidovre, hvor Ouarda blev født.

Vi skal tale dansk derhjemme

Mens faren var på arbejde, gik moren derhjemme sammen med sine børn. I dag er faren førtidspensionist efter mange års arbejde. Moren er stadig hjemmegående.

»Selv om ingen af dem taler godt dansk, klarer de sig uden vores hjælp. De går selv til læge, og min mor er meget udadvendt og snakker med alle i kvarteret. Min

far er begyndt at gå til dansk efter mange års ophold i landet.«

I hjemmet tales både dansk og marokkansk, og der er ingen regler for, hvornår det ene sprog skal prioriteres højst.

»Min far har altid sagt, at vi skal tale dansk derhjemme, så han har mulighed for at lære noget. Nogle gange er det besværligt at forklare noget på dansk, når jeg ved, at jeg kan klare hele sagen med et ord på marokkansk. Så af egoistiske grunde taler jeg så marokkansk i stedet for dansk, så jeg kan spare tid og komme af sted.«

Min far har altid haft tillid til mig

»Jeg har svært ved at se, hvor marokkansk eller dansk vi egentlig lever. Vi har ikke familie i Danmark og heller ikke mange venner, og på en måde er vi både præget af en vis danskhed, men også af det marokkanske. Og det må jo gå godt, siden vi ikke er gået fra hinanden.«

Ouarda har aldrig følt sig i klemme mellem de to kulturer.

»Jeg er en pige, der altid har skubbet på for at nå så meget som muligt. Uddannelse har altid været vigtigst. Det vil sige, at min kultur skal først og fremmest bestå af den uddannelse, jeg gerne vil have. Og min far har altid haft tillid til mig, trods de små problemer, som naturligvis dukker op, da jeg er ugift og studerer på universitetet. Det er nok den største hjælp, jeg har fået af ham og min mor,

Ouarda føler, at hun har været heldig ved at blive født i Danmark af marokkanske forældre. Hun tror ikke, hun ville være tilfreds, hvis hun kun kaldte sig

dansker eller marokkaner. Alligevel indrømmer hun, at det ikke er nogen nem proces. Den kulturelle berigelse er ikke noget, som andre har skabt for hende, men det er individet Ouarda, der har beriget sig selv og det samfund, hun føler sig som en del af. Også hendes forældre har været med til at forme hende:

»Når jeg tænker tilbage, kan jeg se, hvordan mine forældre gav mig opmærksomhed derhjemme, så jeg fik selvtillid og lyst til at præstere noget.«

Ouarda mener ikke, at hun har fået en opdragelse efter marokkanske normer. Hendes opdragelse skal ses i lyset af, at hun har fået en pædagogisk opdragelse i danske institutioner, som ikke er blevet modarbejdet af moren og faren derhjemme.

»Jeg er aldrig blevet tvunget til at følge religionens regler, de har aldrig sagt, at jeg skulle faste eller bede.«

For dansk

Efter tiende klasse startede Ouarda på hf i Valby. Det opfatter hun selv som starten på sit voksenliv.

»Pludselig befandt jeg mig i en klasse, hvor de fleste elever havde en udenlandsk baggrund, og jeg var ikke længere den *stille danske pige*. Det var også der, jeg blev mere bevidst om mig selv og for alvor begyndte at blive bevidst om min identitet.«

Mange af de marokkanske og tyrkiske piger, Ouarda lærte at kende på hf, mente, at hun var for dansk i sin opførsel.

»Det var nok til, at jeg begyndte at tænke mig om. Det var rigtigt, hvad de sagde. For i alle de år, jeg havde gået i folkeskolen, havde jeg været sammen med danskere.«

I løbet af hf mærkede Ouarda, at hun ændrede sig

kolossalt. Hun blev mere bevidst om sin marokkanske kultur og dermed også bevidst om, at hun kunne miste den. Men forandringen skete uden den store konflikt. Ikke mindst fordi både undervisningen og kammeratskabet lagde op til det.

Anden-generations-kultur

»Jeg begyndte at se mig selv som en anden-generations-indvandrer, og det gik op for mig, at jeg var i færd med at opbygge mig en anden-generations-kultur.

Når folk før i tiden spurgte mig om, hvor jeg kom fra, svarede jeg vredt, at jeg var født her i landet, og at mine forældre var marokkanere. Men nu siger jeg bare, at jeg er dansk marokkaner, så kan folk tage det, som de vil.«

Det er et rent tilfælde, at Ouarda studerer markedsfilosofi i dag. Det var meningen, at hun ville læse jura, men der blev hun ikke optaget. Derfor tog hun en snak med studievejlederen, som foreslog hende filosofi.

Det første år på universitetet var absolut ikke let for Ouarda, både på grund af studiekammeraterne, som efter hendes mening var dygtigere end hende, men også socialt.

»Jeg har opdaget, at de andre studerende er langt bedre sprogligt udrustede. De har også langt mere livserfaring og føler sig mere voksne.«

Ouarda synes, det er svært at komme ind på livet af studiekammeraterne, ikke mindst føler hun sig isoleret til fester.

»Mens jeg gik i tiende klasse, kom en af lærerne ind til mig i timen og sagde: *Ouarda, vidste du, du har et handicap! Nej*, sagde jeg og følte mig forvirret over hans

ord. Så sagde han: *Du er to-sproget, og det betyder, at du ikke kommer så langt*. Det sagde han helt seriøst i stedet for at styrke min selvtillid og tro på mig. – En dansk lærer i tiende klasse. Midt i timen. Jeg vidste faktisk ikke, hvad jeg skulle sige.«

Men nogle år senere, da Ouarda startede på sit studium på universitetet, opdagede hun, at læreren havde delvis ret. Hun føler til tider, at det er umuligt at komme ind i gruppen.

Alligevel mener Ouarda, at det er en fordel at være to-sproget og læse filosofi på universitetet.

Der er dog også tider, hvor hun har svært ved at koncentrere sig om sin uddannelse, og det er også et problem, at hendes forældre stiller krav om, at hun kommer hjem til tiden.

Somme tider må hun sige til sin mor, at hun skal besøge en studiekammerat, når hun har lyst til at gå i byen med nogle veninder.

»Det går ofte ud over min mor, når min far skælder ud, fordi jeg er kommet for sent hjem. Det er nok en af grundene til, at jeg har meldt mig ud af læsegruppen.«

Unødvendige og drillende spørgsmål

Ligesom derhjemme, hvor kulturkløfterne er begyndt at blive tydeligere, sker det også, at hendes studiekammerater stiller pinlige og drillende spørgsmål:

»De kan finde på at spørge, om jeg har en dansk kæreste. Det kan jeg svare på, men når de begynder at spørge, om jeg er jomfru eller ej, så sætter jeg grænsen, for det vedkommer ikke engang den mand, jeg skal giftes med. Kan det være rigtigt, at man kan træde så meget på en medstuderende, bare fordi hun har en

anden hudfarve?»

Derfor har Ouarda taget det standpunkt, at hun ikke har noget tilfælles med de mennesker, hun studerer sammen med: »Vi er bare studiekammerater, der skal arbejde sammen i grupper og den slags.«

Ouarda har ikke tænkt sig at opgive sit studium, fordi hun bliver isoleret i kammeratskabet. Tværtimod vil hun arbejde hårdt for, at dansklæreren fra tiende klasse aldrig får bekræftet sine fordomme.

»Jeg må tro på, at jeg er til gavn for Danmark og ikke en belastning. Og jeg må tage udgangspunkt i de vanskeligheder, der er opstået og vil opstå, men videre det skal jeg.«

Det er også et klassisk spørgsmål til fester, om Ouarda spiser svinekød og drikker alkohol, og om hun føler sig som muslim eller som dansker.

»Det værner man sig til, men ingen skal tvinge mig til en øl eller andet, jeg ikke har lyst til. Om jeg føler mig som muslim eller som dansker, må folk selv tænke sig frem til.«

De kasserer børnene på forhånd

En anden oplevelse, som Ouarda aldrig vil glemme, var, da hun skulle til eksamen i erhvervsøkonomi på HF.

»Det var i en periode, hvor jeg havde problemer derhjemme, og eksamen gik ikke så godt. Censoren, som normalt ikke lukker munden op, rejste sig og spurgte om, hvor mine forældre kom fra, og til sidst sagde han, at det nok var på grund af min baggrund, at jeg klarede mig så dårligt.«

Ouarda mener ikke, man bør støde på sådanne fordomme i uddannelsessystemet. Og hun lægger ikke

skjul på sin skuffelse og vrede, når hun med tårer i øjnene bider i sin underlæbe og bliver tavs et stykke tid.

»Jeg tror også, at det er en af grundene til, at mange anden-generations-indvandrere falder fra i skolen. Lærerne har simpelthen ikke uddannelsesmæssig baggrund til at forstå de to-sprogedes problemer. Det virker, som om de kasserer børnene på forhånd. Hvis børnene ikke har lavet deres lektier, bliver de stemplet som uduelige, der skal i specialklasser.«

Du kan ikke komme med kritik

Ouarda har også svært ved at forstå, hvorfor det er så umuligt at snakke med skoleledelsen, når der er problemer med lærerne.

»Du kan ikke komme med kritik, for det er på forhånd afgjort, at det kun er børnene, der er noget i vejen med, og på den måde kan du ikke føre en dialog.«

Men Ouarda håber, at det vil gå op for myndighederne, der er et stort behov for to-sprogede lærere, og at de bliver inddraget i skole-hjem samarbejdet, så børnene på denne måde bliver hjulpet mere målrettet.

Ouarda mener også, at to-sprogede medarbejdere og pædagoger kan få en afgørende betydning for tredje-generations-indvandrernes opvækst i Danmark.

De tog fejl

»Vi kan stadigvæk nå at hjælpe dem ved at bruge vores generation, som bedre kender problemerne og har flere

løsningsmodeller, i stedet for at gøre os til arbejdsløse, kriminelle og sociale tabere.

Ouarda mener, at de danske kommuner nærmest har været lige glade med anden-generations-indvandrere.

»De tog fejl, kommunerne, da de troede, at anden-generations-indvandrere ville stille sig tilfredse med dagpenge, kontanthjælp og andre sociale ydelser, som deres forældre. Nej, jeg tror oprøret i dag går mere ud på at opnå en ligestilling på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet.«

Ouarda er godt klar over, at det er svært både at være ung, men også at være forældre i et moderne samfund.

»Så nogle går tabt – både danskere og indvandrere. Vinderne skal derfor være forberedt på, at det bliver dem, der skal rydde op i de fejltagelser, som systemet har været med til at sætte på dagsordenen. Dem, der bliver tilbage, skal hjælpes, tages alvorligt og behandles som mennesker.«